

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Trondheim, 10.01.2014

Deres ref.:
12/3333-

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2013/4555

Saksbehandler:
Petter Andreas Gudding

Miljødirektoratets høringsuttalelse til NOU 2013:10 Naturens goder – om verdier av økosystemtjenester

Vi viser til brev datert 2.9.2013 hvor Miljøverndepartementet inviterer til offentlig høring av NOU 2013:10 Naturens goder - om verdier av økosystemtjenester. Nedenfor følger Miljødirektoratets høringsuttalelse til utredningen og utvalgets anbefalinger.

Miljødirektoratet mener at økosystemtjenestetilnærmingen er godt egnet til å vise at naturen er viktig for vår velferd, og at økt kunnskap om verdier av økosystemtjenester kan bidra til bedre forvaltning av norske økosystemer. Innhenting av mer kunnskap, blant annet om økologiske sammenhenger og om samlet belastning, er særlig viktig for å kunne utvikle gode forvaltningstiltak. Miljødirektoratet har gode erfaringer med å veie fordeler og ulemper mot hverandre i samfunnsøkonomiske analyser på klima- og forurensingsfeltet. På naturmangfoldfeltet har vi mindre erfaring med bruk av samfunnsøkonomiske analyser, men vår vurdering er at denne typen analyser også har potensial for å belyse problemstillinger på dette forvaltningsområdet.

Miljøpolitikken griper inn i andre samfunnsområder og hensynet til miljø må ofte veies opp mot andre samfunnsinteresser der verdiene er enklere å synliggjøre. Vår vurdering er at de formelle kravene til å utrede konsekvenser av tiltak i all hovedsak er på plass, men at betydningen av økosystemtjenester i større grad enn i dag må komme til syne i plansystemet, samfunnsøkonomiske analyser og gjennom utvikling av indikatorer/miljøregnskap. Det bør utvikles konkrete retningslinjer og veiledningsmateriell som beskriver hvordan konsekvenser for økosystemtjenester skal inngå i beslutningsprosesser på alle relevante områder. Dette er avgjørende for at natur- og miljøverdier skal ivaretas på en god måte i sektorenes beslutningsunderlag.

Miljødirektoratet ser videre at styrket kommunikasjon om godene vi får fra naturen vil kunne bidra til økt forståelse og engasjement for miljøspørsmål. Miljødirektoratets vurdering er at formidling og kommunikasjon av miljøkunnskap og miljøverdier er sentrale virkemidler som vil bidra til økt legitimitet i samfunnet for ivaretagelse av miljøverdiene.

Merknader til del I: Innledning og bakgrunn

Økosystemtjenestetilnærmingen er godt egnet til å vise at naturen er viktig for vår velferd

Grunntanken i økosystemtjenestetilnærmingen er å synliggjøre for beslutningstakere hvilken betydning økosystemer og natur har for folks velferd, slik at disse verdiene kan tillegges vekt i beslutningsprosesser. Miljødirektoratets vurdering er at det er viktig å øke kunnskapen om hvilken betydning naturen har for folks velferd og at denne kunnskapen må tas inn i systematiske analyser, slik at beslutninger som påvirker naturen og som får konsekvenser for folks velferd kommer til syne for beslutningstakere på alle nivåer i samfunnet.

En viktig oppgave for miljøforvaltningen i tiden framover vil være å bidra til at miljøkonsekvenser kommer tydelig til syne i alt offentlig analyse- og forvaltningsarbeid. For at hensynet til miljøet skal kunne tillegges vekt i samfunnsplanleggingen må implikasjoner for miljøet synliggjøres på en slik måte at de integreres som en fullverdig del av underlaget for beslutninger. For å legge til rette for dette bør det utvikles konkrete retningslinjer og veiledningsmaterieell som beskriver hvordan konsekvenser for økosystemtjenester bør inngå i beslutningsprosesser på alle nivåer i samfunnet. Det er viktig at miljøverdier blir synliggjort i plansystemet, samfunnsøkonomiske analyser og ved at det utvikles miljøregnskap/indikatorer. Formidling og kommunikasjon av miljøkunnskap og miljøverdier er sentrale virkemidler både for resultatoppnåelse og for legitimitet.

Samtidig som Miljødirektoratet ser viktigheten av å belyse den økonomiske og velferdsmessige betydningen av økosystemtjenester, er vi også opptatt av å formidle at natur som ikke har en entydig kobling til menneskelig velferd er noe vi har ansvar for å ta vare på. Miljødirektoratet støtter derfor utvalget i vurderingen av at bevaring av natur kan begrunnes på forskjellige måter, slik det også er slått fast i naturmangfoldloven. Miljødirektoratet mener at økosystemtjenestetilnærmingen vil styrke dagens forvaltningspraksis og bidra til å øke forståelsen for at det er viktig å ta vare på natur og miljø. Aktiv oppfølging av utvalgets utredning og anbefalinger vil etter Miljødirektoratets syn bidra til en hensiktsmessig miljøforvaltning og økt velferd for befolkningen.

Merknader til del II: Økosystemer og økosystemtjenester

Overvåkning er viktig for å registrere endringer i økosystemer og deres evne til å levere viktige økosystemtjenester

Overvåkning og innhenting av kunnskap om økosystemenes tilstand er et fundament for anvendelse av økosystemtjenestetilnærmingen, både generelt og der det skal anslås verdier. Miljødirektoratet er enig med utvalget når de trekker fram viktige økosystemer som kystsonen, kulturlandskapet og våtmarkene som eksempler på økosystemer med mangelfull overvåking.

For at overvåkingen skal kunne si noe om økosystemenes funksjonalitet og evne til å levere viktige økosystemtjenester er det nødvendig å overvåke grunnleggende livsprosesser og ulike trofiske nivåer. Dette vil kunne fange opp endringer tidlig og gi et bedre grunnlag for å iverksette tiltak.

Dominerende påvirkningsfaktorer på naturmangfoldet i dag er arealbruksendringer, klimaendringer og miljøgifter. Disse faktorene kan samvirke på en slik måte at de forsterker konsekvensene for naturmangfoldet og reduserer den økologiske tilpasningsevnen. Miljødirektoratet støtter derfor utvalget i at det er et stort behov for integrert overvåking der arealbruksendringer (fragmentering), klimaendringer, miljøgifter og annen påvirkning sees i sammenheng slik at den samlede belastningen bedre kan anslås.

Miljødirektoratet mener at overvåkingen vil bli mer effektiv og anvendbar om det i større grad etableres konkrete forvaltningsmål innenfor økosystemer eller geografiske områder. I dag knytter det seg ikke konkrete forvaltningsmål eller tilstandsmål til andre deler av naturmangfoldet enn det vannforskriften fastsetter og det som knytter seg til forvaltningen av store rovdyr.

Økt kunnskap om sammenhenger i naturen er nødvendig for å utvikle gode forvaltningstiltak

Kunnskap om økologiske sammenhenger, årsak-virkning forhold og samlet belastning er avgjørende både for å lage gode overvåkingsaktiviteter og for å kunne nyttiggjøre oss overvåkingsinformasjonen. Miljødirektoratet støtter derfor utvalgets presisering av forhold som det er viktig å skaffe mer kunnskap om. Marine økosystemssammenhenger, biologiske prosesser i jord, effekter av klimaendringer, havforsuring og miljøgifter i arktiske økosystemer er eksempler på temaer hvor vi har behov for økt kunnskap for å kunne forvalte økosystemene på en bærekraftig måte og for å forstå hvilken effekt menneskelig påvirkning har på økosystemene og deres evne til å levere økosystemtjenester.

I tilknytning til utvalgets anbefalinger om kunnskapsutvikling ønsker Miljødirektoratet å vise til at Forskningsrådet i 2014 vil legge fram forslag til nye programmer og satsingsområder på grunnlag av de to FoU-strategiene Hav21 og Miljø21. I lys av utvalgets anbefalinger vil det være svært viktig at disse forskningsområdene gis et budsjettmessig løft. For å sikre at forskningen blir godt forankret i praktisk forvaltningsarbeid er det viktig at miljøforvaltningen gis anledning til å delta aktivt i utformingen av de nye satsingene.

Miljødirektoratet støtter utvalget i at det er behov for forsknings- og kunnskapsinstitusjoner med ressurser og kapasitet til å utvide forståelsen av samspillet mellom mennesker, natur og samfunn. Vi viser til at vi nylig også har tatt opp dette behovet i vårt innspill til Regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning.

Merknader til del III: Synliggjøring for bedre forvaltning

Betydningen av økosystemtjenester må synliggjøres i beslutningsprosesser

Miljødirektoratet støtter utvalget i at de konsekvensene politiske vedtak har på økosystemtjenester må gjøres synlige for alle beslutningstakere, og at det i større grad enn i dag bør fokuseres på naturens bidrag til menneskers velferd når effekter av politikk eller tiltak beskrives. Vi er enige i at miljøverdiene kan synliggjøres ved hjelp av kvalitative vurderinger, kvantitativ informasjon og/eller økonomiske anslag avhengig av hva som er mest hensiktsmessig i ulike sammenhenger.

Miljødirektoratet deler utvalgets oppfatning om at i tilfeller hvor vi står overfor vurderinger av grunnleggende livsprosesser, så bør normen være å synliggjøre verdiene kvalitativt og/eller kvantitativt på måter som får fram prosessenes unike karakter. Vi er også enige i at konsekvensene på økosystemtjenester av politiske vedtak i første omgang bør synliggjøres ved hjelp av kvalitative beskrivelser og eventuelt kvantitative anslag og vurderinger der det er passende. Slike kvalitative beskrivelser og eventuelt kvantitative anslag og vurderinger er også en forutsetning der det skal gjøres økonomiske verdianslag.

Miljøvernpolitikken griper inn i andre samfunnsområder og hensynet til miljø må ofte avveies mot andre samfunnsinteresser som lettere kan måles i kroner og øre. Vi mener derfor at vi ved å vise til økonomiske verdianslag for miljøverdier vil kunne oppnå større gjennomslagskraft for miljøinteresser. For de fleste økosystemene i Norge er det per i dag få studier som gir informasjon om

den økonomiske verdien av økosystemtjenester som ikke har en markedspris. For å øke kunnskapen om verdier av slike økosystemtjenester er det behov for nye studier, og Miljødirektoratet er enig i at det er riktig å prioritere å øke kunnskapen om verdier av økosystemtjenester som er under press og som er viktige for økonomisk utvikling, helse og/eller sikkerhet. Miljødirektoratet ser imidlertid at det på grunn av manglende kunnskap og begrensede ressurser, i mange sammenhenger verken vil være praktisk eller faglig forsvarlig å verdsette miljøeffekter økonomisk. Miljødirektoratet mener derfor at det er et stort behov for å utvikle nye og enklere metoder for å estimere/kvantifisere verdier eller nyttekomponenter, til bruk i praktisk forvaltning.

Økosystemtjenestenes nytte og positive virkning er lite synliggjort på mange samfunnsområder. Betydningen av friluftsliv og rekreasjon for helse og trivsel er for eksempel godt dokumentert, men lite vektlagt i arealforvaltning og beslutningsprosesser. Miljødirektoratet mener tydeligere kobling av disse tjenestene til helse og trivsel vil kunne bidra til økt bevissthet om verdien av disse tjenestene og dermed legge til rette for at hensyn til friluftsliv og rekreasjon kan ivaretas på en bedre måte i arealforvaltningen. Klimatilpasning er et annet sentralt område for slik synliggjøring, bl.a. knyttet til håndtering av flom- og rasutfordringer.

Samfunnsøkonomiske metoder er godt egnet til å veie miljø mot andre samfunnsinteresser

Miljødirektoratet har god erfaring med samfunnsøkonomiske analyser som verktøy for å systematisere og analysere positive og negative konsekvenser av tiltak og virkemidler innenfor klima- og forurensningsområdet. Vi tror det i årene framover vil være et økende behov for å kunne si noe om verdien av miljøtiltakene - både på forurensnings-, klima- og naturmangfoldsområdet. Økosystemtjenestetilnærmingen er godt egnet til å synliggjøre betydningen av forskjellige sider ved naturen på en systematisk måte i samfunnsøkonomiske vurderinger, uavhengig av om betydningen synliggjøres økonomisk eller på andre måter. En del forhold, som f.eks. fordelingen av fordeler og ulemper i befolkningen, er det imidlertid krevende å belyse skikkelig i samfunnsøkonomiske analyser. Miljødirektoratet ønsker derfor å presisere at samfunnsøkonomiske analyser ikke må betraktes som et beslutningskriterium, men som et verktøy for å belyse og sammenstille fordeler og ulemper knyttet til tiltak og virkemidler. En viktig del av analysen er også å synliggjøre hvordan usikkerhet kan påvirke resultatene. Miljødirektoratet støtter videre utvalget i at beslutninger med potensielt meget alvorlige miljøkonsekvenser bør baseres på kunnskap om sikre minimumsstandarder, tålegrenser og føre var-prinsippet.

Utvalget anbefaler at der det finnes kalkulasjonspriser for miljøgoder basert på betalingsvillighetsundersøkelser bør anslagene som hovedregel realprisjusteres basert på forventet utvikling i BNP per innbygger. Vi er enige i at realprisjustering basert på forventet utvikling i BNP per innbygger er en praktisk og fornuftig måte å ta hensyn til at mange miljøgoder blir knappere og mer verdifulle over tid. En slik justering vil i de fleste sammenhenger gjøre den relative prisingen av nytte- og kostnads-elementer riktigere og medfører derfor potensielt en forbedring av analysene. Det er etter Miljødirektoratets mening viktig at tilrådingen følges opp med konkrete anbefalinger i veiledningsmateriellet som for tiden utarbeides av DFØ (Direktoratet for økonomistyring).

Indikatorer og indekser kan vise endringer i naturen som er viktige for samfunnet

Miljødirektoratet støtter utvalget i at eksisterende indikatorer på miljøområdet ikke i tilstrekkelig grad synliggjør hvordan ulike samfunnsaktiviteter påvirker økosystemene. Dette gjør det vanskelig å se økosystemtjenester og økosystemtilstand i sammenheng. Gjennom Naturindeks er det utviklet et økologisk- og et matematisk rammeverk som gjør det mulig å sette sammen indikatorer fra ulike

deler av økosystemet til en indeks som uttrykker økosystemets samlede tilstand. Miljødirektoratet mener at et slikt rammeverk bør kunne utvikles til også å håndtere indikatorer for økosystemtjenester. Informasjon om forvaltningen av økosystemtjenester og økosystemenes tilstand vil kunne være viktig beslutningsinformasjon for å fastsette forvaltningsmål både for økosystemtjenestene og for tilstanden i økosystemene.

Miljødirektoratet mener at det i dag er mangel på dekkende indikatorer/indeksler både på et overordnet nivå (f.eks. økosystemenes evne til å levere viktige økosystemtjenester) og på mer avgrensede forvaltningsområder. Miljødirektoratet er derfor positiv til at det settes i gang et arbeid med formål å utvikle en eller et fåtall overordnede indikatorer for forhold i naturen som er viktige for en bærekraftig utvikling i Norge. Samtidig er det viktig å være klar over at overordnede indekser kan kamuflere kritiske utviklingstrekk på enkeltindikatorer ved at de oppveies av positiv utvikling på andre indikatorer. For å kunne beskrive og dokumentere tilstanden til de enkelte økosystemene og deres evne til å levere tjenester er det derfor viktig at dagens brede indikatorsett utvides og videreutvikles. Fordi arealbruksendringer er en av de viktigste årsakene til tap av naturmangfold mener Miljødirektoratet det er spesielt viktig å få etablert flere indikatorer som avspeiler arealbruksendringer på ulike nivåer (fra bortfall av viktige habitater og/eller friluftslivsområder til strukturendringer på landskapsnivå). Miljødirektoratet er også positiv til at Norge styrker arbeidet med å utvikle økosystemregnskap i tilknytning til nasjonalregnskapet, som avspeiler tilstanden og utviklingen for de viktigste økosystemene og økosystemtjenestene og gir et mer dekkende bilde av bærekraften i ressursforvaltningen.

Merknader til del IV: Synliggjøring gjennom virkemidler og rammebetingelser

Styrket kommunikasjon om naturens goder vil gi kunnskap, engasjement og legitimitet

Formidling og kommunikasjon av miljøkunnskap og miljøverdier er sentrale virkemidler for synliggjøring av økosystemtjenester, både for resultater og for legitimitet. Miljødirektoratet mener derfor det er viktig å arbeide for at befolkningen generelt får bedre kunnskap om hva naturen betyr for vår velferd og økonomi. Miljødirektoratet deler utvalgets vurdering av at kommunikasjon bør fokusere på godene vi får fra naturen snarere enn på trusler eller ødeleggelse og mener at økosystemtjenestetilnærmingen legger godt til rette for en slik positiv tilnærming. Miljødirektoratet ønsker å bidra aktivt i arbeidet med å spre informasjon og kunnskap om verdier av økosystemtjenester, og vil se nærmere på hvordan dette kan ivaretas i vårt arbeid med formidling og med miljølære.

Auksjonering frarådes som virkemiddel for vern av skog i Norge

Utvalget anbefaler at det bør gjennomføres forsøk med å auksjonere bort avtaler om skogvern. Formålet med dette er å se om slike auksjoner vil bidra til mer vern, eller vern av mer verdifull skog, per krone som benyttes. Arbeidet med frivillig vern av skog har nå kommet inn i et svært konstruktivt og fruktbart spor. Miljødirektoratet ønsker ikke at ordningen med frivillig vern skal utsettes for vesentlige endringer som kan medføre mindre tillit eller redusert framdrift i skogvernet. Miljødirektoratet stiller seg derfor ikke bak anbefalingen om at det bør gjøres forsøk med auksjoner som virkemiddel i forvaltningen av skogarealer.

Ordninger med betaling for økosystemtjenester bør prøves ut for å sikre utvalgte verdier

Miljødirektoratet støtter utvalget i at ordninger med betaling for økosystemtjenester bør prøves ut i større grad enn i dag. Det er imidlertid viktig at slike ordninger innrettes slik at samfunnet får mest

mulig natur igjen for pengene. Særlig er det viktig å påse at ordningen er målrettet, slik at betalingsstrømmen kun tilfaller forvaltere av naturområder/økosystemtjenester som er gjenstand for reelt utbyggingspress eller andre former for negativ miljøpåvirkning. På bakgrunn av utvalgets vurderinger og direktoratets erfaringer vil vi peke på våtmark og kulturlandskap som økosystemer som kan være aktuelle for utprøving av ordninger med betaling for økosystemtjenester.

Økologisk kompensasjon bør vurderes der andre løsninger ikke er aktuelle

Miljødirektoratet er positiv til at det gjøres forsøk med bruk av økologisk kompensasjon som virkemiddel i arealforvaltningen. Før økologisk kompensasjon eventuelt tas i bruk i større skala bør det imidlertid innhentes mer kunnskap om hvordan økt anvendelse av dette virkemiddelet vil kunne påvirke det samlede presset på naturen, inkludert press på verneverdier i allerede etablerte verneområder. Miljødirektoratet mener videre at det bør fastsettes klare kriterier for i hvilke tilfeller bruk av erstatningsarealer skal anses som en aktuell løsning. Utgangspunktet bør være at økologisk kompensasjon først vurderes etter at utredninger har konkludert med at alternative løsninger ikke er aktuelle. Før virkemiddelet tas i bruk bør det også utarbeides et metodisk rammeverk som gir retningslinjer for hvordan man skal vurdere at det er samsvar mellom miljøverdiene som går tapt ved at et inngrep tillates og miljøverdiene som erstattes i form av kompenserende tiltak.

Økosystemtjenester må synliggjøres bedre i norsk planlegging

Plansystemet er et sentralt verktøy i arealforvaltningen og utvalget peker på at det er viktig at verdier knyttet til natur og økosystemtjenester blir gjort synlige i arealplanlegging og i forvaltningsplaner. Miljødirektoratet stiller seg bak utvalgets anbefaling om at verdier av økosystemtjenester bør synliggjøres på en tydelig og hensiktsmessig måte i plansystemet. Det bør bl.a. utarbeides konkrete retningslinjer og veiledningsmaterieell som beskriver hvordan miljøverdier og økosystemtjenester inngår i anbefalinger og beslutninger hos plan- og sektormyndigheter. At større arealer ses i sammenheng er viktig, særlig med tanke på ivaretagelse av landskapsverdier og økologisk infrastruktur. Dersom plansystemet innrettes slik at det ivaretar naturverdier og økosystemtjenester som går på tvers av kommune- og fylkesgrensene ligger forholdene bedre til rette for å ivareta helhetsperspektivet i arealforvaltningen. Miljødirektoratet har brukt økosystemtjenestetilnærmingen bl.a. i arbeidet med forvaltningsplaner for hav og i arbeid med vannforskriften, og kompetansen vi har opparbeidet her vil være nyttig å bygge på i videre utviklingsarbeid på dette området.

Det er påkrevd med bedre metoder for vurdering av samlet belastning

Naturen påvirkes av mange små og store arealinngrep, av klimaendringer og av forurensing. Hver for seg kan belastningen fra disse påvirkningsfaktorene fremstå som små eller moderate. Vi har imidlertid beskjeden kunnskap om konsekvensene knyttet til sum- og samvirkingseffekter på naturen av disse påvirkningsfaktorene. At kunnskapen om virkningene av samlet belastning på økosystemer er mangelfull er særlig bekreftet gjennom arbeidet med helhetlige forvaltningsplaner for havområdene. Miljødirektoratet er derfor enig med utvalget i at det må utvikles bedre metoder som er egnet for å fange opp effektene av samlet belastning på økosystemer, og anbefaler at arbeidet med dette prioriteres høyt.

Økt kompetanse og bedre insitamenter vil styrke kommunenes arbeid med arealforvaltning

Kommunesektoren er en stor og viktig arealforvalter og Miljødirektoratet støtter utvalgets anbefaling om at miljøkompetansen i kommunene bør styrkes. Blant annet vil vi peke på behovet for at det utarbeides konkret og praktisk vinklet veiledningsmateriale for hvordan man kan sikre bedre ivaretagelse av økosystemtjenester i kommunal arealforvaltning. Miljødirektoratet støtter anbefalingen om at det arbeides videre med å utvikle og utprøve metoder for å stedfeste og synliggjøre økosystembaserte verdier og tjenester til bruk i kommunal arealplanlegging og arealforvaltning. Vi støtter også anbefalingen om at det bør ses på hvordan kommunene kan få bedre økonomiske insentiver til å ivareta sitt biologiske mangfold og tilhørende økosystemtjenester.

Skatte- og avgiftssystemet må gi nødvendige signaler om verdier av biologisk mangfold og økosystemtjenester

Miljødirektoratet mener det er viktig at det ses nærmere på hvordan skatte- og avgiftssystemet kan utformes slik at det gir riktige signaler med hensyn til ivaretagelse av verdier av biologisk mangfold og økosystemtjenester. Hvordan endringer i skatte- og avgiftssystemet generelt kan bidra til en mer hensiktsmessig forvaltning av økosystemtjenester, samt utvalgets anbefaling om å utrede en ordning med naturavgift, er problemstillinger som bør adresseres av en eventuell ny grønn skattekommisjon. Miljødirektoratet vil også benytte anledningen til å påpeke at begrepet «naturavgift» kan gi uheldige assosiasjoner til at det skal betales for naturbruk, for eksempel ved utøvelse av friluftsliv, og mener en bedre betegnelse på denne typen skatteincentiv kan være «arealbruksavgift».

Effekter av klimatiltak må veies opp mot effekter for biologisk mangfold og andre miljøverdier

En rekke tiltak som er aktuelle for å redusere utslippene av klimagasser vil samtidig kunne representere negative eller positive konsekvenser for natur og økosystemer. Miljødirektoratet mener det er viktig å foreta grundige analyser av alle fordeler og ulemper knyttet til gjennomføring av aktuelle klimatiltak. Slike analyser danner grunnlag for at det kan foretas opplyste og reelle avveininger av ulike miljøhensyn. Økosystemtjenestetilnærmingen vil være et nyttig verktøy for å finne riktig balanse mellom hensyn til klimaet og andre miljøhensyn.

Næringsstøtten bør gjennomgås med sikte på å kartlegge konsekvenser for økosystemer og økosystemtjenester

Næringsstøtte påvirker bedrifters beslutninger om produksjonsformer og produksjonsvolumer og har dermed direkte betydning for hvor stor belastning næringsvirksomheter påfører miljøet. Miljødirektoratet mener at det er svært viktig at økonomiske virkemidler i alle sektorer utformes slik at de bidrar til å nå målene med støtteordningene, samtidig som uønskede og uventede konsekvenser for andre samfunnsinteresser, som økosystemer og økosystemtjenester, unngås. Miljødirektoratet har spesiell interesse for støtteordninger som kan gi positive og negative effekter for utslipp av klimagasser og annen forurensing til jord, luft og vann og for naturmangfold og friluftsliv. Utvalget identifiserer landbruksstøtten og ordningen med el-sertifikater som aktuelle kandidater for evaluering. Miljødirektoratet stiller seg positiv til at næringsstøtte med viktige konsekvenser for økosystemer blir evaluert.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Ellen Hambro
Miljødirektør

Torfinn Sørensen
Avdelingsdirektør (konst.)